

[CONSTANTIJN HUYGENS] (IN HET LEGER | ASSENEDE)

AAN [AMALIA VAN SOLMS (DEN HAAG)]

26 JULI 1643

3332

Vervolg op Huygens' brief van 24 juli 1643 (Worp 3, nr. 3329, p. 413).

Samenvatting: Huygens geeft allerlei nieuws aan Amalia door. Hij bericht ondermeer dat Mesmes en Bouthillier onderweg zijn met een groot gevolg, waaronder musici en scherm- en dansmeesters.

Huygens schreef op nieuw op 29 juli 1643 (Worp 3, nr. 3336, p. 416).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Huisarch., Inv. A14, Afd. XIII, nr. 18C, nr. 1, dl. 3, nr. 19: brief (dubbelvel, 20x31cm, abc*-; autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 3, nr. 3332, p. 414: onvolledig (<six gentilshommes ... aille si hault>), rest samengevat.

Namen: Francisco Andrada Leitao; Léon de Bouthillier (heer van Chavigny); Andrea Cantelmo; Hendrik II prins van Condé; Lodewijk II prins van Condé; Frederik Hendrik; Maurice de Hallard; Amalia Elisabeth van Hessen Kassel, (de 'Landgravin'); Frédéric Maurice de La Tour d'Auvergne (hertog van Bouillon); Jules Mazarin; Francisco de Melo; Claude de Mesmes (graaf van Avaux); Henri II van Orléans; Alfonso Pollotti; Claude Rivet de Mont-Devis; Pierre Séguier; Willem II.

Plaatsen: Bommelerwaard; Gent; Lithoijen; Philippine; Thionville; Venlo.

Glossarium: musique (muzikaal ensemble).

Transcriptie

Au Camp à Assenede, le 26me de Juillet 1643.

Nous nous voyons en moins d'apparence de desloger que par le passé. La levée des bouclier de Cantelmo est découverte et paroist qu'il n'a eu dessein que de nous tirer d'icy. Encor sçavons-nous que Don Francisco de Mello n'est pas trop satisfait de son expédition, et qu'à Gand on dit tout hault qu'il les a abusez, promettant de grandes choses, qui au bout se trouvent ne viser qu'à se remplir la bourse du bien des paisans. Comme il a sceu le Lieutenant-Colonel Hallart arrivé dans le Bommelewerweerd, il s'est retiré de Littoyen à la sourdine, tenant, comme on croid, le chemin de Venlo. Son Altesse aura bien obligé le país de Gueldres par ceste si soudaine assistance; car, à ce que nous apprenons, l'alarme y a esté grande, comme il en va, quand l'armée est loing, et a passé la mer. | b |

En France, Monsieur le Prince de Condé publie tout hault la grande obligation qu'il appuye se fortement le siège de Thionville en faveur de son fils, et a dit au Sieur de Mondevis, qu'il s'en ressentira à jamais aveq tout [sic] les siens, quoyque d'ailleurs il paroisse n'avoir point favorisé l'affaire de Monsieur de Buillon [sic], laquelle s'en va desplorée, et à tout désespoir, sans que l'intercession de Son Altesse ny de Madame la Landgrave y aient rien peu effectuer. Ouvertement, on l'impute au Chancelier et au Cardinal Mazarin, ne voulant défaire un affaire qu'ils ont fait.

L'Ambassadeur de Portugal est arrivé sur le midy. Son Altesse luy a envoyé des carosses au Fort de Philippine par le Sieur Polotti. A my-chemin Monsiegnieur le Prince Guillaume avec son train luy est allé au devant à cheval. Il a diné aveq Son Altesse qui l'a fait | c | loger vis à vis de sa maison de mieux qu'il a esté possible.

On mande maintenant, que Messieurs d'Avaux et de Chavigny s'en viendront ensemble. Dernièrement nous avons veu une liste de leurs trains, où il y avoit pour chascun 6 gentilshommes, 12 pages et 24 lacquais, et le reste du train à l'advenant, jusques aux maistres d'escrime et de dance, puis la musique, trois carosses à 6 chevaux, 2500 escuz par mois, 12000 escuz pour l'equippage à chascun, et en général 500 mil livres en argent content pour les despens du Roy, c'est à dire, pour faire des présents, payer les courriers, etc. Monsieur de Longueville auroit tout le double dudit train et entre autres 50 gentilshommes, sans les volontaires. Il est bien malaysé à croire que tout aille si hault.

Vertaling

In het kamp te Assenede, 26 juli 1643.

Het ziet er minder naar uit dan eerst dat wij het leger gaan verplaatsen. Het aanvalssein van [Andrea] Cantelmo is ontdekt en het schijnt dat hij slechts van plan is ons hiervandaan weg te lokken. Ook weten wij dat Don Francisco de Melo niet ter voldaan is over zijn expeditie, en dat men te Gent hardop zegt dat hij hen daar heeft misbruikt, door grote dingen te beloven die er uiteindelijk op gericht blijken te zijn zijn beurs te vullen ten koste van de plattelandsbewoners. Toen hij vernam dat luitenant-kolonel [Maurice de] Hallart in de Bommelerwaard was aangekomen, heeft hij zich stilletjes uit Lithoijen teruggetrokken, naar men zegt in de richting van Venlo.

In Frankrijk maakt mijnheer Hendrik II prins van Condé veel ophef over zijn prestatie dat hij zo krachtig het beleg van Thionville ondersteunt ten gunste van zijn zoon [Lodewijk II prins van Condé], en hij heeft aan de heer [Claude Rivet] de Mont-Devis gezegd dat hij zich daarop met al de zijnen voor altijd zal blijven voorstaan, hoewel hij overigens de zaak van de heer [Frédéric Maurice de la Tour d'Auvergne, hertog] van Bouillon in het geheel niet lijkt te hebben begunstigd, welke zaak er heel slecht voorstaat en zelfs wanhopig is, zonder dat Zijne Hoogheid [prins Frederik Hendrik] of mevrouw [Amalia Elisabeth], landgravin [van Hessen-Kassel], ook maar iets hebben kunnen uitrichten. Om eerlijk te zijn, men legt de schuld bij de kanselier [Pierre Séguier] en kardinaal [Jules] Mazarin, terwijl men niet een zaak teniet wil laten gaan waaraan men is begonnen.

De ambassadeur van Portugal [Francisco Andrada Leitao] is tegen de middag aangekomen. Zijne Hoogheid heeft hem koetsen gestuurd bij het fort van Philippine door bemiddeling van de heer [Alfonso] Pollotti. Halverwege is mijnheer prins Willem [II] hem met zijn gevolg te paard tegemoet gekomen. Hij heeft met Zijne Hoogheid gedineerd, die hem onderbrengt tegenover zijn huis, zo goed als mogelijk is geweest.

Men meldt nu dat de heren [Claude de Mesmes, graaf van] Avaux, en [Léon de Bouthillier], heer van Chavigny, samen op weg zullen ¹gaan. Onlangs kregen wij een lijst van hun gevolg te zien: een ieder had zes edellieden, twaalf pages en 24 lakeien. De rest van het gevolg was dienovereenkomstig, tot aan de scherm- en dansmeesters toe. Vervolgens de musici, drie koetsen met zesspan. Kosten: ²2500 écu per maand, en vervolgens 12000 écu voor de uitrusting van eenieder. Daarbij in het algemeen 500000 ponden zilver ten behoeve van de uitgaven van de koning, dat wil zeggen, om cadeaus te geven, de koeriers te betalen enz.

Mijnheer [de hertog van] Longueville [Henri II van Orléans] zou een twee keer zo groot gevolg hebben, waaronder onder vijftig edellieden, zonder de vrijwilligers mee te rekenen. Het is nauwelijks te geloven dat alles zo ver gaat.

1. Uiteindelijk zou naast Claude de Mesmes (graaf van Avaux) Abel Servien (graaf van La Roche) als extraordinaris-ambassadeur naar Den Haag komen. Samen met de ordinaris-ambassadeur Gaspar Coignet de la Thuillerie verschenen zij op 3 maart 1644 voor de Staten-Generaal. Zie Schutte 1983, p. 12.

2. 1 escu = 5 frank.